

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки,
молоді та спорту України
29 березня 2012 року № 384
Форма № Н-3.04

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСІЛКИ
„ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ”
КАФЕДРА ТУРИСТИЧНОГО ТА ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ**

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Перший проректор

**РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОЛОГІЯ»**

**для студентів напряму підготовки 6.140103 «Туризм»
Факультету харчових технологій, готельно-ресторанного та
туристичного бізнесу**

ПОЛТАВА

Робоча навчальна програма з навчальної дисципліни «Екологія» для студентів спеціальності 242б «Туризм», на 1 семестр 2016-2017 н.р.

Робоча навчальна програма обговорена і схвалена на засіданні кафедри туристичного та готельного бізнесу

Зав. кафедри туристичного та готельного бізнесу

«СХВАЛЕНО»

Голова науково-методичної групи зі спеціальності 242 «Туризм»

«ПОГОДЖЕНО»

Методист 1-ї категорії науково-навчального центру

Зміст

Вступ	
Розділ 1. Загальна характеристика дисципліни	
Розділ 2. Робочий графік навчальної дисципліни на семестр	
Розділ 3. Тематичний план навчальної дисципліни з розподілом навчального часу за видами навчальних занять (<i>денна форма навчання</i>)	
Розділ 4. Тематичний план навчальної дисципліни з розподілом навчального часу за видами навчальних занять (<i>заочна форма навчання</i>)	
Розділ 5. Технологічна карта тематичного плану дисципліни (<i>денна форма навчання</i>)	
Розділ 6. Технологічна карта тематичного плану дисципліни (<i>заочна форма навчання</i>)	
Розділ 7. Самостійна робота студентів	
Розділ 8. Методики активізації процесу навчання	
Розділ 9. Системи поточного та підсумкового контролю	
Розділ 10. Програмне забезпечення комп'ютерної підтримки навчального процесу	
Розділ 11. Інформаційно-методичне забезпечення	

Вступ

Основна мета вивчення дисципліни «Екологія» - формування у студентів цілісного уявлення про біосферу Землі; розуміння закономірностей взаємодії суспільства з навколишнім середовищем для забезпечення конструктивного природокористування; надання комплексу еколого-економічних знань; формування умінь і навичок з екологічної орієнтації та ефективного впровадження природоохоронних заходів.

Основні завдання:

- формування у студентів екологічного світогляду;
- засвоєння основних закономірностей взаємодії людини, суспільства і природи;
- оволодіння основними принципами та засобами раціонального природокористування й охорони навколишнього середовища;
- набуття умінь і навичок ефективного впровадження природоохоронних заходів.

Предметом вивчення дисципліни є закономірності взаємодії елементів природних екологічних систем та соціоекосистем від глобального до локального рівнів, виробничі відносини між людьми в процесі використання природних ресурсів.

Вивчивши дисципліну, студенти повинні:

- **розуміти** основні закономірності взаємодії людського суспільства та біосфери, специфіку антропогенного впливу на довкілля сучасного науково-технологічного прогресу, сутність сучасної екологічної кризи, стратегію виживання людства в умовах надзвичайно трансформованого природного середовища;

- **знати** основні екологічні закони та принципи раціонального природокористування, засоби регулюючого впливу на процеси природокористування, специфіку господарського механізму управління природокористуванням та природоохоронною діяльністю;

- **вміти** оцінювати екологічну ситуацію території, практично застосовувати екологічні нормативи та стандарти якості навколишнього середовища.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчається паралельно з дисциплінами „Регіональна економіка” та «Безпека життєдіяльності».

Робоча програма розроблена у відповідності із навчальною програмою нормативної дисципліни «Екологія» обговорена затвердженою Президією Науково-методичної комісії зі сфери обслуговування у 2010 р.

**Розділ 3 Тематичний план дисципліни
(денна форма навчання)**

№ з/п	Назва модуля, теми	Вид заняття						ПМК	Екзамен
		разом	аудиторні			позааудиторні			
			лекція	практичне	семінарське	разом	Індивідуально-консультативна робота		
	Модуль 1 «Теоретичні основи загальної екології. «Наукові основи раціонального природокористування та управління природоохоронною діяльністю»								
1.	Об'єкт, предмет, методи, завдання та структура екології	8	2		2			4	
2.	Екосистеми та їх значення у функціонуванні біосфери	8	2		2			4	
3.	Техногенне навантаження та галузеві аспекти екології	8	2		2			4	
4.	Науково-технічний прогрес та економіка природокористування	4						4	
5.	Система екологічного управління	7	2		1			4	
6.	Екологічне законодавство та правове регулювання еколого-економічних відносин	7	2		1			4	
7.	Екологічна стандартизація, сертифікація та маркування	8	2		2			4	
8.	Фінансування та економічне стимулювання екологічної діяльності	8	2		2			4	
9.	Економічна ефективність екологічних і природоохоронної діяльності	8	2		2			4	
10.	Механізм екологізації економіки	4	-		-			4	
11.	Екологізація підприємництва	4			-			4	
12.	Регіональні екологічні проблеми	5	2		-			5	
13.	Екологічна безпека	4						4	
14.	Міжнародна екологічна діяльність і співробітництво	5	-					5	
	Разом	90	18		14			58	+

**Розділ 3 Тематичний план дисципліни
(заочна форма навчання)**

№ з/п	Назва модуля, теми	Вид заняття						ПМК	Екзамен
		разом	аудиторні			позааудиторні			
			лекція	практичне	семінарське	разом	Індивідуально-консультативна робота		
	Модуль 1 «Теоретичні основи загальної екології. «Наукові основи раціонального природокористування та управління природоохоронною діяльністю»								
1.	Об'єкт, предмет, методи, завдання та структура екології	6	1		-			5	
2.	Екосистеми та їх значення у функціонуванні біосфери	7	1		-			6	
3.	Техногенне навантаження та галузеві аспекти екології	7	-		1			6	
4.	Науково-технічний прогрес та економіка природокористування	6	-		-			6	
5.	Система екологічного управління	7	-		1			6	
6.	Екологічне законодавство та правове регулювання еколого-економічних відносин	7	1		-			6	
7.	Екологічна стандартизація, сертифікація та маркування	8	1		1			6	
8.	Фінансування та економічне стимулювання екологічної діяльності	8	1		1			6	
9.	Економічна ефективність екологічних і природоохоронної діяльності	7	1					6	
10.	Механізм екологізації економіки	5	-		-			5	
11.	Екологізація підприємництва	5			-			5	
12.	Регіональні екологічні проблеми	6	-		-			6	
13.	Екологічна безпека	5						5	
14.	Міжнародна екологічна діяльність і співробітництво	6	-					6	
	Разом	90	6		4			80	+

Розділи 5, 6 Технологічна карта тематичного плану дисципліни “Екологія” (денна та заочна форми навчання)

*Примітка Для студентів заочної форми навчання аудиторні заняття позначені **

Таблиця 5

Назва розділу, теми, питання лекції	Обсяг годин	Назва семінарських (практичних) занять	Обсяг годин	Навчально-методична література	Технічні засоби навчання та наочні приладдя
<p>Модуль 1 «Теоретичні основи сучасної екології. «Наукові основи раціонального природокористування та управління природоохоронною діяльністю»</p> <p>Тема 1.1 <i>Об’єкт, предмет, методи, завдання та структура екології</i></p> <p align="center">* Лекція 1</p> <p>1. Зміст наукової категорії “екологія”. Об’єкт та предмет науки. 2. Мета та завдання екології. 3. Методи дослідження екології. 4. Місце і значення курсу в системі наукових дисциплін.</p>	2	<p align="center">Заняття 1</p> <p><i>Об’єкт, предмет, завдання екології. Структура сучасних екологічних досліджень.</i></p> <p>1. Об’єкт дослідження та предмет вивчення екології. 2. Система сучасних екологічних знань. 3. Наукові методи дослідження екології.</p>	2	1,2,3,4, 5,7,9,12	Схема “Розділи екології”
<p>Тема 1.2 <i>Екосистеми та їх значення у функціонуванні біосфери</i></p> <p align="center">* Лекція 2</p> <p>1. Поняття про природне середовище. Структура природного середовища. 2. Екологічні фактори та їх вплив на життєдіяльність живих організмів. 3. Структура екологічної системи. Правило трофічної</p>	2	<p align="center">Заняття 2</p> <p><i>Екосистеми та їх значення у функціонуванні біосфери</i></p> <p>1. Поняття про природне середовище. Структура природного середовища. 2. Поняття про ієрархію живих систем. Види екосистем. 3. Поняття про екологічну систему. Функціональна структура</p>	2	1,2,4,6,9,12,17	Електронна презентація теми

Назва розділу, теми, питання лекції	Обсяг годин	Назва семінарських (практичних) занять	Обсяг годин	Навчально-методична література	Технічні засоби навчання та наочні приладдя
<p>регулювання еколого-економічних відносин</p> <p>Лекція 5*</p> <p>1. Зміст наукових категорій “природокористування”, “раціональне природокористування”, «нерациональне природокористування».</p> <p>2. Особливості процесів природокористування в різні історичні періоди розвитку людства.</p> <p>3. Принципи раціонального природокористування.</p> <p>4. Мета, завдання та функції екологічного управління</p> <p>5. Основи екологічного законодавства</p>	2	<p><i>Екологічне законодавство та правове регулювання еколого-економічних відносин</i></p> <p>1. Зміст наукових категорій “природокористування”, “раціональне природокористування”.</p> <p>2. Особливості процесів природокористування в різні історичні періоди розвитку людства.</p> <p>3. Класифікація сучасних напрямів та видів природокористування.</p> <p>4. Принципи раціонального природокористування.</p> <p>5. Адміністративно-правове регулювання процесів природокористування</p>	2	1,2,3,4,5,8,11,12	Електронна презентація теми
<p>Тема 1.7. Екологічна стандартизація, сертифікація та маркування</p> <p>Лекція 6</p> <p>1. Екологічне нормування та система екологічних стандартів.</p> <p>3. Екологічний моніторинг як система спостережень за станом навколишнього середовища.</p> <p>4. Екологічна експертиза господарських об’єктів.</p> <p>5. Екологічна сертифікація та маркування.</p>	2	<p>Заняття 5*</p> <p><i>Екологічна стандартизація, сертифікація та маркування</i></p> <p>1. Екологічні нормативи та стандарти.</p> <p>4. Екологічний моніторинг як система спостережень за станом навколишнього середовища.</p> <p>5. Екологічна експертиза господарських об’єктів.</p> <p>6. Екологічна сертифікація та маркування..</p>	2	2,4,6,8,9;16	Електронна презентація теми
<p>Тема 1.8. Фінансування та економічне стимулювання екологічної діяльності</p>	2	<p>Заняття 6*</p> <p><i>Фінансування та економічне</i></p>	2	5,6,8,9,11, 19	Електронна презентація

Назва розділу, теми, питання лекції	Обсяг годин	Назва семінарських (практичних) занять	Обсяг годин	Навчально-методична література	Технічні засоби навчання та наочні приладдя
<p>Лекція 7*</p> <p>1. Сутність механізму економічного регулювання процесів природокористування. Джерела фінансування природоохоронних заходів.</p> <p>2. Основні методичні підходи до економічної оцінки природних ресурсів.</p> <p>3. Поняття про еколого-економічну шкоду: види, структура, методики визначення</p> <p>4. Механізм нарахування плати за забруднення</p> <p>5. Екологічне страхування: сутність, мета.</p>		<p><i>стимулювання екологічної діяльності</i></p> <p>1. Об'єктивна необхідність та суть економічного регулювання природокористування. Методи примусу та заохочення</p> <p>3. Поняття економічної оцінки природних ресурсів.</p> <p>4. Механізм нарахування плати за забруднення</p> <p>5. Екологічне страхування: сутність, мета.</p>			Технічні засоби навчання та наочні приладдя теми
<p>Тема 1.9 Економічна ефективність екологічних і природоохоронних заходів</p> <p>Лекція 8*</p> <p>1. Сутність та види природоохоронної діяльності.</p> <p>2. Екологічна, соціальна та економічна результативність природоохоронних заходів.: сутність, чинники</p> <p>3. Визначення (розрахунок) чистого економічного ефекту від запровадження природоохоронного заходу.</p>	2	<p>Заняття 7*</p> <p><i>Економічна ефективність екологічних і природоохоронних заходів</i></p> <p>1. Сутність та види природоохоронної діяльності.</p> <p>2. Екологічна, соціальна та економічна результативність природоохоронних заходів.</p> <p>3. Визначення (розрахунок) чистого економічного ефекту від запровадження природоохоронного заходу</p>		5,6,7,9,10,11, 19	Електронна презентація теми
<p>Тема 2.0 Механізм екологізації економіки. (Самостійне вивчення)</p> <p>Тема 2.1 Екологізація підприємництва (Самостійне вивчення)</p>				6,7,8,9, 11	

Назва розділу, теми, питання лекції	Обсяг годин	Назва семінарських (практичних) занять	Обсяг годин	Навчально-методична література	Технічні засоби навчання та наочні приладдя
1. Сутність процесу екологізації економіки. 2. Основні напрямки екологізації економіки. 3. Сутність та роль екологічного менеджменту у забезпеченні екологізації економіки. 4. Основні екологічні аспекти життєвого циклу товарів. 5. Сутності понять «екологічний ринок», екологічний маркетинг», «екологічний інжиниринг», «екологічна логістика». 6. Екотехнології у сфері гостинності.					
Тема 2.2 Регіональні екологічні проблеми Лекція 9 1. Оцінка забезпеченості України основними видами природних ресурсів. 2. Еколого-економічні проблеми господарського використання природних ресурсів в Україні (мінеральних, земельних, водних, біологічних, рекреаційних). 3. Регіональна диференціація екологічної ситуації в Україні. Вплив екологічної ситуації на рекреаційні процеси.	2		2	4,5, 6	Навчальний атлас України

Назва розділу, теми, питання лекції	Обсяг годин	Назва семінарських (практичних) занять	Обсяг годин	Навчально-методична література	Технічні засоби навчання та наочні приладдя
<p>Тема 2.3. <i>Екологічна безпека (самот. вивч.)</i></p> <p>Тема 2.2 <i>Світовий досвід та міжнародне співробітництво в області охорони навколишнього середовища (самот. вивч.)</i></p> <p>1. Сутність та принципи екологічної безпеки.</p> <p>2. Екологічна політика та природоохоронна діяльність на міждержавному рівні.</p> <p>2. Досвід зарубіжних країн у сфері охорони довкілля.</p> <p>3. Міжнародне співробітництво України в галузі охорони та раціонального використання природних ресурсів.</p>	2			1,4, 5,9, 15	Електронна презентація теми

Розділ 5. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів здійснюється у формі виконання домашніх завдань (конспектування першоджерел – законодавчих та нормативних документів складання термінологічних словників, кросвордів, тестів), підготовки до семінарських занять за відповідними питаннями, підготовки індивідуальних завдань (презентацій, доповідей)

Засоби контролю знань: перевірка домашніх завдань, контрольні тестування, заслуховування та оцінювання доповідей і презентацій.

Розділ 6. Методики активізації процесу навчання

В процесі викладання дисципліни «Екологія» застосовуються наступні заходи активізації навчального процесу:

- *робота в малих групах із виконання ситуаційних завдань*
- *електронні мультимедійні презентації навчального матеріалу на лекціях;*
- *електронні мультимедійні презентації, виконаних студентами індивідуальних завдань*

Розділ 7. Система поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль здійснюється на семінарських заняттях, у процесі перевірки домашніх та індивідуальних завдань. Максимальна кількість балів з результатами поточного контролю знань та модульної роботи – 60. Підсумковий контроль здійснюється у формі екзамену – максимальна кількість балів - 40. Загальна кількість балів з дисципліни – 100.

Таблиця 5. Шкала оцінювання знань студентів за результатами поточного та підсумкового контролю знань з дисципліни

<i>Оцінка за шкалою ECTS</i>	<i>Оцінка за бальною шкалою, що використовується в ПУЕТ</i>	<i>Оцінка за 4-бальною шкалою</i>
F	1-34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання
E	60-63	Задовільно
D	64-73	Задовільно (достатньо)
C	74-81	Добре
B	82-89	Дуже добре
A	90-100	Відмінно

Таблиця 6. Система нарахування додаткових балів за видами робіт із вивчення дисципліни

<i>Форма роботи</i>	<i>Вид роботи</i>	<i>Бали</i>
Навчальна	1. Виконання додаткового індивідуального завдання (створення словника термінів, складання кросворду, аналітичний огляд нової літератури (навчальної та наукової))	5
	2. Підготовка електронної презентації за заданою викладачем темою	5

Науково-дослідна	1. Виконання науково-дослідного завдання підвищеної складності	10
	2. Участь в роботі наукової студентської конференції	10
Разом		30

Розділ 8. Програмне забезпечення комп'ютерної підтримки навчального процесу з дисципліни

1. Microsoft Office (Word, Power Point)
2. Електронні презентації лекційного курсу (Power Point).
2. Дистанційний курс «Екологія» українською мовою.
3. Дистанційний курс «Экология» російською мовою.

Розділ 9. Інформаційно-методичне забезпечення

• Перелік складових навчально-методичного забезпечення

- Навчальна програма
- Робоча навчальна програма
- Навчально-методичний посібник
- Дистанційний курс (укр.. та рос. мовами)
- Плани семінарських занять
- Індивідуальні завдання для самостійної роботи та методичні рекомендації до їх виконання
- Завдання для поточних контрольних робіт
- Завдання для модульних робіт
- Завдання для контрольних робіт та методичні рекомендації до їх виконання для студентів заочної форми навчання
- Пакет комплексних контрольних робіт
- Тести вхідного контролю знань
- Пакет тестів для студентів денної та заочної форм навчання
- Питання для підсумкового контролю
- Комплект екзаменаційних білетів
- Тематика науково-дослідної роботи студентів
- Робочий зошит

• Перелік інформаційних джерел

Основна література

1. Аніщенко В.О. Основи екології. / В.Ю. Аніщенко – К.: Кондор, 2009.-148 с.
2. Бобильов Ю.П. Екологія. / Ю.П. Бобильов та ін. За заг. ред. О.Є. Пахомова. – Харків: Фоліо, 2014. 665 с.
3. Грицик В. В. Екологія довкілля. Охорона природи. / В.В. Грицик – К.:Кондор, 2009. – 292 с.
4. Джигирей В.С. Екологія та охорона навколишнього природного середовища. / В.С. Джигирей – К.: Знання, 2007. – 422 с.
5. Екологія: Підручник./ С.І. Дорогунцов, К.Ф. Коценко, М.А. Хвесик та ін. – К.: КНЕУ, 2005. – 371 с.
6. Заверуха Н.М. Основи екології. Навч. посіб. 2-е вид. / Н.М. Заверуха, В.В. Серебряков, Ю.А. Скиба. – К.: Каравела, 2011 – 304 с.

7. Злобін Ю.А., Загальна екологія. / Ю.А.Злобін, Н.В. Кочубей – Суми: ВТД “Університетська книга”, 2003. – 416 с.
8. Основи екології та екологічного права / Ю.Д. Бойчук ; М.В. Шульга ; Д.С. Цалін ; В.І. Дем'яненко . - Суми : Університетська книга , 2004. - 352 с.
9. Основи екології та охорона довкілля : Навч. посібник / С.М. Сухарев ; С.Ю. Чундак ; О.Ю. Сухарева . - К. : Центр навчальної літератури , 2006. - 394 с.
10. Основи екології. Навч. посібник / О.М. Адаменко ; Я.В. Коденко ; Л.М. Консевич та ін. . - 2-ге вид . - К. : Центр навчальної літератури , 2005. - 320 с.
11. Царенко О.М. Основи екології та економіки природокористування.- 2-ге вид., / О.М.Царенко, О.О.Несветов., М.О. Кадацький - Суми: Університетська книга, 2004.-400с.

Додаткова література

12. Білявський Г.О. Основи екології. / Г.О. Білявський, Р.С., Фурдуй, І.Ю Костіков. – К.: Либідь, 2006. – 408 с.
13. Боровський А.Л. Екологічний менеджмент. / А.Л. Боровський– Суми.: ВТД «Університетська книга», 2009 – 586 с.
14. Географічна енциклопедія України. В 3-х томах. К: 1989-1993.
15. Дмитрук О.Ю. Екологічний туризм: сучасні концепції менеджменту і маркетингу. / О.Ю. Дмитрук– К.: «Альтерпрес», 2004. – 192 с.
16. Екологічна стандартизація і нормування антропогенного навантаження на природне середовище./ За заг. ред. Тарасової В.В.. – К.: Центр навч. літ., 2007. – 274 с.
17. Кучерявий В.Г. Екологія. / В.Г. Кучерявий - Львів: НВТЛ, 2000.- 438с.
18. Тарасова В.В. Екологічна статистика. / В.В. Тарасова - К.: Центр нав. літ., 2008.- 392с.
19. Шувар І.А. Екологічні основи збалансованого природокористування. Навч. пос. / І.А. Шувар, В.В. Світинський, В.В. Бальковський. – Львів-Чернівці: Книги ХХІ, 2011. – 760 с.